קיב: ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

רשב"ם

שאין כל האצבעות שווה. אבר תשמיש ומתוך שאין תשמישו של זה נוח לה כשל רשאון תשגה אותו: **מצוה וגוף גדול.** אם תרצה לעשות מצוה וגם תשמכר בה: **אוכל פירות ולא שכר.** הצוה מעות לאכיל פירות על קרקע נגייתא בזול [שתנכה] לו דבר מועט מן הדמים כמשכנתא דסורא (כ"מ דף סז:) והיינו ריוח גדול וגם מצוה היא שיש לו לצוה שכר ריוח שצריך למעות לפחורה: **דלא פיגני בלא ק"ש.** שזהו מנהג דארמאין: **ופ"ד.** על מטה ארמית ממש משוש מעשה דרב פפא שהיתה ארמית אחת מיינת לו מעות וכנכם בניתה לגבות היימנה מנקה את בנה ונתנתו על המטה וכשנכנס רב פפא אמרה לו שב על המטה עד שתביא מעותיך וכן עשה כשבאתה אמרה לו המתה את בני וברח לו מן המדינה: **לא תיכסוב גיורתא.** משוש דאמרינן גיורא עד עשרה דרי לא תבזי ארמאה באפיה (סנהדרין לד.): **מפני שהשטן מרקד.** לאו דווקא אלא משוגע כדמפרש לקמן: **וביומי ניסן.** שהאמתים עולין וגם לבו וטוגת: **ריש שורא בדיקולא.** רבותא היא לפיליו כשרואה השור בתוך הסל שהוא אוכל בו וטרוד באכילתו: **שדי דרגא.** כן יעלה אחריך: **ניזהא דשורא.** לחש על השור שלא יינגחנו כך פירש רבינו. וגרסה בעיני שאינו לחש אלא געגוע שגוער בו בלשון הזה להכריחו מעליו או כדי שיעשה מלאכה וכן כולן: **ניזהא.** גערה: **ניזהא דארבא.** כדי למושכה בחבל ולהוליכה לנהר: **אמר אביי עור ודג בו'.** לקמן מפרש להו ואזיל: **משכא דגלגא.** היינו על העור קודם שתגמר עבודתו. גלגלא הוא עבדן כדאמרי' בב"ב (דף ה.) אדבעה לגלגא ואדבעה לגלגא: **תמימי שדא עליה.** אם רגיל לשפוך מיס תמין יותר מדאי על בשרו: **מאן דמחוור לבושיה.** ולבים להו מקמי שמנה יומי דאכתי לא מטו אמנה יומי שביבסן הנהו כיסי הדרי ואיכא בהו מיותא וקשין לדבר אחר לרעת: **בסכרא.** בחוזק: **דחד הוי בעל דינך ואדי.** לסהדו עלך ויתלקו בין שלשתן ומתוך שנאה שנתלקת עמהן יעשו עליך קטוניא זו לתביע ממך: **אל תעמוד על המקח.** לסחור והמוכר ישראל הוא ואין לך דמיס לקנות המקח ונמצא מפסידו חנם שלא יקחנו אחר מאחר שאתה מהפך בו: **כנדה דאורייתא.** קודם שהתמילו על עצמן ליבש שבעה נקיים ואפילו רואות כל שבעה טובלות בליל שמונה ומשמשות ואל תזקק באותו הלילה הואיל והיום לאתה והוחזק מעין פתוח דילמא שפעה זיבה בשעת תשמיש: **שמא תפתח.** ותתמיה מלא מלא מיס: **בנחמני.** אביי ולפי שגילו רבה בר נחמני קרוי כן: גזייתא

שאין כל האצבעות שווה. אבר תשמיש. שלא יהא תשמיש זה טוב לה כראשון ותזלזל בו: **מצוה וגוף גדול.** אם תרצה לעשות מצוה וגם תשמכר בה שיגדל ממונך: **אוכל פירות ולא שכר.** הצוה מצוה מעות על הקרקע לאכול פירות נגייתא בזול שתנכה לו דבר מועט מן הדמים והיינו ריוח גדול וגם מצוה היא שיש לצוה שכר ריוח שצריך למעות ולסחורה: **דלא פיגני בלא ק"ש.** שזה מנהג הארמאין: **איכא דאמרי.** אל תשב במטה ארמית ממש משוש מעשה דרב פפא שהיתה ארמית אחת מיינת לו מעות וכנכם בניתה לגבות הימנה מנקה את בנה ונתנתו על המטה וכשנכנס רב פפא אמרה לו שב על המטה עד שתביא מעותיך וכן עשה כשבאתה אמרה המתה את בני וברח מן המדינה: **וביומי ניסן.** שהאמתים עולין וגם לבו בהן וטוגת: **בדיקולא.** בטרקל שהוא אוכל בו: **ניזהא דשורא.** לחש על השור שלא יינגחנו: **אמשכא דגלגא.** היינו על עור בגית העבדין קודם שתגמר מלאכתו: **תמימי דתמימי דשדא עילויה.** אם רגיל לשפוך עליו מיס תמיס יותר מדאי על בשרו: **מאן דמחוור לבושיה.** ולבים להו מקמי שמנה יומי דאכתי לא מטו אמנה יומי שביבסן הנהו כיסי הדרי ואיכא בהו מיותא וקשין לדבר אחר: **כבדי פלגא.** דהוה חד בעל דינך ותרי ליהוי סהדי: **וכנדה דאורייתא.** קודם שהתמילו על עצמן ליבש ז' נקיים וטובלת כיום שפסק המעין אל תזקק באותו לילה הואיל והיום לאתה והוחזק מעין פתוח דילמא שפעה זיבה: **שמא תפתח.** ותתמיה מלא מלא מיס: גזייתא

שאין כל האצבעות שווה וגוף גדול אוכל פירות ולא שכר מצוה וגוף טהור נושא אשה ולו בנים ארבעה דברים צוה רבינו הקדוש את בניו אל תדור בשכנציב משום דליצני הוו ומשכו לך בליצנותא [1]ואל תשב על מטת ארמית איכא דאמרי דלא תיגני בלא קרית שמע ואיכא דאמרי דלא תינסב גיורתא ואיכא דאמרי ארמאית ממש ומשום מעשה דרב פפא ואל תבריח עצמך מן המכס דילמא משכחו לך ושקלי מנך כל דאית לך ואל תעמוד בפני השור בשעה שעולה מן האגם מפני שהשטן מרקד בין קרניו אמר רבי שמואל בשור שחור וביומי ניסן [2]תני רב אושעיא [A]מרחיקין משור תם חמשים אמה משור מועד כמלא עיניו תנא משמיה דרבי מאיר ריש תורא בדיקולא סק לאיגרא ושדי דרגא מתותך אמר רב ניזהא דתורא הן הן ניזהא דאריה זה זה ניזהא דגמלא דא דא ניזהא דארבא הילני הייא הילא והילוק הוליא אמר אביי עור דג וכום חמין וביצים וכנים לבנים כולן קשין לדבר אחר עור מאן דגני אמשכא דצלא דג שיבוטא ביומי ניסן כום שיורי כסא דהרסנא חמין חמימי דחמימי משדרו עילויה ביצים מאן דמדרך אקליפים כינים לבנים מאן דמחוור לבושיה ולא נטיר ליה תמניא יומי והדר לבוש לה בריין הנך כינים וקשין לדבר אחר אמר רב פפא ביתא דאר מועט מן הדמים והיינו ריוח גדול וגם מצוה היא שיש לצוה שכר ריוח שצריך למעות ולסחורה: **דלא פיגני בלא ק"ש.** שזה מנהג הארמאין: **איכא דאמרי.** אל תשב במטה ארמית ממש משוש מעשה דרב פפא שהיתה ארמית אחת מיינת לו מעות וכנכם בניתה לגבות הימנה מנקה את בנה ונתנתו על המטה וכשנכנס רב פפא אמרה לו שב על המטה עד שתביא מעותיך וכן עשה כשבאתה אמרה המתה את בני וברח מן המדינה: **וביומי ניסן.** שהאמתים עולין וגם לבו בהן וטוגת: **בדיקולא.** בטרקל שהוא אוכל בו: **ניזהא דשורא.** לחש על השור שלא יינגחנו: **אמשכא דגלגא.** היינו על עור בגית העבדין קודם שתגמר מלאכתו: **תמימי דתמימי דשדא עילויה.** אם רגיל לשפוך עליו מיס תמיס יותר מדאי על בשרו: **מאן דמחוור לבושיה.** ולבים להו מקמי שמנה יומי דאכתי לא מטו אמנה יומי שביבסן הנהו כיסי הדרי ואיכא בהו מיותא וקשין לדבר אחר: **כבדי פלגא.** דהוה חד בעל דינך ותרי ליהוי סהדי: **וכנדה דאורייתא.** קודם שהתמילו על עצמן ליבש ז' נקיים וטובלת כיום שפסק המעין אל תזקק באותו לילה הואיל והיום לאתה והוחזק מעין פתוח דילמא שפעה זיבה: **שמא תפתח.** ותתמיה מלא מלא מיס: גזייתא

הוה סבנתיך א"ל אי חשיבנא ברקיע גוזרני עלייכי שלא תעבורי ביישוב לעולם הא קא חזינן דעברה אמרי הני גזייתא

עין משפט נר מצוה

א [טוש"ע א"ח סי' קל סעי' ה]:
ב [מיי' פ"ה מהל' דעות הל"ט]:
סז ג מיי' פכ"ח מהלכות אבלות ה"ב [טור ויש"ד סי' רמג לאמין קס טוש"ע יו"ד סי' רמ סעיף יא וטוש"ע אה"ע סי' סומן כה סעיף ה]:
סז ד טוש"ע יו"ד סי' רמ סעיף טז:

רבינו חננאל

מצוה וגוף גדול אוכל פירות ולו שכר. כלומר, מלוה את חברו ועושה מצוה ומשתלם ממנו מן השכר. מצוה וגוף נקי נושא אשה ולו בנים. ארבעה דברים צוה רבינו את בנו, אל תדור בשכנציב דליצני ניהו דילמא משכי לך. ולא תשב במטה ארמית משום מעשה דרב פפא, שהיה נושה בארמאי ממון ובא לביתו לפרעו, והיה לאותו ארמאי כן ומת, והיה מוטל על המטה. כיון שנכנס רב פפא אמר לו שב על המטה, כיון שישב על המטה צעק כי אתה הרגת את בני כו'. איכא דאמרי אל תשב, את תישן בלא ק"ש. איכא דאמרי לא תנסב גיורת, ואל תבריח עצמך מן המכס, דאי משכחי ליה בידך שקלי לכוליה עסקך. ואל תעמוד בפני השור וכו' נזהא דתורא וכו'. שלשה דברים צוה ר' ישמעאל בר' יוסי את רב אל תעש מום בעצמך, מאי היא לא יהוי לך דינא בהדי הלתא, דחד הוי בעל דין ותרי מיניהו סהדי. ואל תעמוד על המקח בשעה שאין לך דמים. שנמצאת מפחית המקח בעיני בעליו. אשתך טבלה אל תזדקק לה לילה הראשון. אמר רבא בנדה דאורייתא שטובלת בתשלום שבעת ימים לראייתה, הואיל והוחזק מעין פתוח, אבל בטופרת שבעה נקיים לא. וכן עוד צוה ר' יוסי בר' יהודה אל תצא יחידי בלילה, ואל תעמוד בפני הנר ערום. ואל תכנס במרחץ חדשה שמא תפחת. העומד בפני הנר ערום נכפה, והמשמש מטתו לאור הנר הויין לו בנים נכפים. ת"ר המשמש מטתו ותינוק קטן בה נכפה. אגרת בת מחלת שנראת לר' חנינא ולאביי פשוטה היא.

מסורת הש"ס

(א) [נדה סו.], ב) ברכות ח: [וע"ש כמה שעיים כין המעשה שהוכא שם וכין מה שהביא רש"י ורשב"ם], ג) ברכות לב., ד) [נתמיד לב. איתא בהכלת ופי' המפרש בתוספ' וכ"ה בערוך ערך הבר ע"ש ועי' תוריות יב. ובכריתו' ה: ובפירוש רש"י שם], ה) [כ"מ נח: ע"ש], ו) מס' ד"ז פ"ל ושם איתא דמו ברלאנו, ז) מס' כלה נדה ח. ושם איתא הכי זה מנוטה, ח) [ברכות מנ: תולין לא.], ט) [ועי' רש"י סנהדרין מז: ד"ה מנזיהותא וכו' משמע כמו' שתתא הרבב"ם הכא לשון בערה].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה נזהא. נ"ב ולשון נוטא היא המדבר בקושי ובחזקה והתרבה דכך הוא כלתים להתרים פי המוקר עין רש"י כפ' היו כיתקון דף מ"ל ע"ב:

מוסף רש"י

בלא ק"ש. שתהא מעתך דומה למעות ארמית (ברכות ח:). ארמאית ממש. על מטת ארמית ממש. ומשום מעשה דרב פפא. שאמרה לו שב על המטה והיה בנה מת מוטל עליה והיתה רוצה להעביל עליו ואומר שיב עליו והרגו (שם). משור תם. שלא נגח מדם (ברכות לג.). משור מועד. שנגח ג' פעמים (שם). בדיקולא. סל שתולין בו תבן כראשו ואוכל (שם). ושדי דרגא מתותך. לאו דוקא, אלא כלומר הזהר ממנו הרחה (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com